

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

24 juillet 2013

PROPOSITION DE LOI SPÉCIALE

portant modification de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle et de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, en vue de permettre l'organisation de consultations populaires régionales

(déposée par MM. Patrick Dewael, André Frédéric, Raf Terwingen et Daniel Bacquelaine, Mmes Karin Temmerman, Catherine Fonck et Muriel Gerkens et M. Stefaan Van Hecke)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

24 juli 2013

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET

tot wijziging van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof en de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen teneinde de organisatie van gewestelijke volksraadplegingen toe te laten

(ingediend door de heren Patrick Dewael, André Frédéric, Raf Terwingen en Daniel Bacquelaine, de dames Karin Temmerman, Catherine Fonck en Muriel Gerkens en de heer Stefaan Van Hecke)

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie
INDEP-ONAFH	:	Indépendant-Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

DÉVELOPPEMENT

L'Accord institutionnel pour la Sixième Réforme de l'État du 11 octobre 2011 prévoit qu'une consultation populaire sera possible pour les régions, sur des matières d'intérêt régional. Sur ce point, la présente proposition de loi spéciale doit être lue conjointement avec la proposition de révision de la Constitution en vue d'y insérer un nouvel article 39*bis* (*Doc. Parl., Chambre, DOC 53 2966/001*) ainsi qu'avec la proposition de révision de l'article 142 de la Constitution (*Doc. Parl., Chambre, DOC 53 2971/001*).

La proposition de révision de la Constitution en vue d'y insérer un nouvel article 39*bis* rend possible l'organisation d'une consultation populaire par les régions, sur des matières d'intérêt régional. Dans ce cadre, une nouvelle compétence est accordée à la Cour constitutionnelle dans la proposition de révision de l'article 142 de la Constitution. Les articles 2 à 7 et l'article 8 de la présente proposition, règlent les aspects qui relèvent du législateur spécial concernant l'attribution de la compétence aux régions d'organiser une consultation populaire.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2 à 7

L'objectif des articles 2 à 7 est de conférer une nouvelle compétence à la Cour constitutionnelle pour contrôler la constitutionnalité de toute consultation populaire qui serait organisée par une région, en vertu du nouvel article 39*bis* de la Constitution proposé, et pour contrôler le respect du décret ou de l'ordonnance organique. A cette fin, la Cour se voit dotée d'une nouvelle compétence de contrôle de chaque consultation populaire régionale. L'examen de la Cour devra porter tant sur le respect des normes qu'elle contrôle habituellement que sur le respect du décret ou de l'ordonnance organique. L'examen de la Cour ne peut bien entendu pas porter sur l'opportunité de la consultation populaire. Si la Cour estime que la consultation populaire envisagée est inconstitutionnelle ou ne respecte pas le décret ou l'ordonnance organique, cette consultation ne peut pas être organisée. De même, si la région ne

TOELICHTING

Het Institutioneel Akkoord voor de Zesde Staatshervorming van 11 oktober 2011 voorziet dat een volksraadpleging mogelijk wordt voor de gewesten, over aangelegenheden van gewestelijk belang. Op dit punt moet dit voorstel van bijzondere wet samen worden gelezen met het voorstel tot herziening van de Grondwet teneinde daarin een nieuw artikel 39*bis* in te voegen (*Parl. St., Kamer, DOC 53 2966/001*) en met het voorstel tot herziening van artikel 142 van de Grondwet (*Parl. St. Kamer, DOC 53 2971/001*).

Het voorstel tot herziening van de Grondwet om een nieuw artikel 39*bis* in te voegen voorziet erin dat een volksraadpleging mogelijk wordt voor de gewesten, over aangelegenheden van gewestelijk belang. In dit kader wordt een nieuwe bevoegdheid toegekend aan het Grondwettelijk Hof in het voorstel tot herziening van artikel 142 van de Grondwet. De artikelen 2 tot 7 en artikel 8 van dit voorstel regelen de aspecten van bijzondere wet betreffende het toekennen aan de gewesten van de bevoegdheid om een volksraadpleging te organiseren.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2 tot 7

De artikelen 2 tot 7 strekken ertoe een nieuwe bevoegdheid te verlenen aan het Grondwettelijk Hof om de grondwettigheid na te gaan van een eventuele volksraadpleging die door een gewest zou worden georganiseerd krachtens het voorgestelde nieuwe artikel 39*bis* van de Grondwet, en om de naleving van het organieke decreet of de organieke ordonnantie te controleren. Daartoe krijgt het Hof een nieuwe controlebevoegdheid voor elke gewestelijke volksraadpleging. Het onderzoek door het Hof zal dus betrekking moeten hebben op zowel de naleving van de normen die het gewoonlijk controleert als op de naleving van het organieke decreet of de organieke ordonnantie. Het onderzoek door het Hof kan uiteraard geen betrekking hebben op de opportuniteit van de volksraadpleging. Indien het Hof van oordeel is dat de bedoelde volksraadpleging ongrondwettig is of het organieke decreet

saisit pas la Cour, la consultation populaire ne peut pas être organisée.

L'article 2 et l'article 3 insèrent un nouveau chapitre IV dans le titre I de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle, relatif au contrôle des consultations populaires. Ils développent, dans un nouvel article 30ter, les conditions et modalités prévues à l'article 142, nouvel alinéa 4, de la Constitution proposé, pour le contrôle des consultations populaires par la Cour constitutionnelle.

Le choix d'une procédure de contrôle devant la Cour constitutionnelle résulte de la volonté de confier une large autonomie aux régions quant aux conditions et modalités d'organisation de leurs consultations populaires, tout en garantissant le respect des balises fixées par ou en vertu de l'article 39bis de la Constitution proposé: l'absence de caractère contraignant, les conditions et modalités fixées par le décret ou l'ordonnance organique, le champ des matières qui peuvent faire l'objet d'une consultation populaire, et le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales ainsi que, par le biais de ceux-ci, des obligations internationales et supranationales de la Belgique.

Il s'ensuit que les régions ne peuvent pas organiser de consultation populaire si elles ne saisissent pas préalablement la Cour constitutionnelle ou si la Cour déclare la consultation populaire inconstitutionnelle ou contraire au décret ou à l'ordonnance organique. La consultation populaire ne peut pas davantage être organisée aussi longtemps que la Cour n'a pas rendu sa décision.

Afin d'exercer son contrôle, la Cour examine tout d'abord le respect des limites prévues par l'article 39bis de la Constitution proposé, et notamment si la consultation populaire envisagée porte sur une des "matières exclusivement attribuées aux organes régionaux", laquelle est exécutable au niveau régional sans le concours d'une ou plusieurs autres entités fédérale ou fédérées; ou encore si la consultation populaire ne porte pas sur des matières liées aux finances et au budget, ainsi que sur des matières qui doivent être réglées à la majorité des deux tiers. La Cour examine également si la consultation populaire respecte les normes qu'elle est chargée de contrôler en vertu de l'article 1er de la loi spéciale: les autres règles répartitrices de compétences, le Titre II et les articles 170, 172 et 191 de la Constitution, l'article 143 de la Constitution, ainsi que notamment en combinaison avec ces différentes règles, les obligations internationales ou supranationales de la

of de organieke ordonnantie niet naleeft, mag deze niet worden georganiseerd. Ook indien het gewest het Hof niet vat, mag de volksraadpleging niet worden georganiseerd.

Artikel 2 en artikel 3 voegen een nieuw hoofdstuk IV in in titel I van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, met betrekking tot de controle op de volksraadplegingen. In een nieuw artikel 30ter worden de in het voorgestelde artikel 142, het nieuwe vierde lid, van de Grondwet voorziene voorwaarden en modaliteiten vastgelegd voor de controle op de volksraadplegingen door het Grondwettelijk Hof.

De keuze voor een controleprocedure voor het Grondwettelijk Hof is het gevolg van het streven om een verregaande autonomie aan de gewesten toe te kennen wat betreft de voorwaarden en modaliteiten voor de organisatie van hun volksraadplegingen, terwijl tegelijk de eerbiediging van de voorwaarden voorzien in of krachtens het voorgestelde artikel 39bis van de Grondwet wordt gegarandeerd: het niet bindend karakter, de door het organieke decreet of de organieke ordonnantie vastgestelde voorwaarden en modaliteiten, de aangelegenheden die het voorwerp kunnen uitmaken van een volksraadpleging, en de naleving van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, evenals, in samenhang daarmee, de naleving van de internationale en supranationale verplichtingen van België.

Daaruit volgt dat de gewesten geen volksraadpleging mogen organiseren indien zij niet voorafgaandelijk het Grondwettelijk Hof vatten of indien het Hof de volksraadpleging ongrondwettig of strijdig met het organieke decreet of de organieke ordonnantie verklaart. De volksraadpleging kan niet georganiseerd worden zolang het Hof zich niet heeft uitgesproken.

Het Hof zal hierbij vooreerst onderzoeken of de door het voorgestelde artikel 39bis van de Grondwet voorziene beperkingen werden nageleefd, en meer bepaald of de vooropgestelde volksraadpleging betrekking heeft op een van "de uitsluitend aan de gewestelijke organen opgedragen aangelegenheden", die uitvoerbaar is op gewestelijk niveau zonder medewerking van een andere deelstaat of de federale overheid, en of de volksraadpleging geen betrekking heeft op de aangelegenheden die betrekking hebben op de financiën of op de begroting, en op de aangelegenheden die met een twee derden meerderheid moeten worden aangenomen. Het Hof onderzoekt eveneens of de volksraadpleging de normen die zij moet controleren krachtens artikel 1 van de bijzondere wet op het Grondwettelijk Hof naleeft: de andere bevoegdheidsverdelende regels, titel II en de artikelen 170, 172 en 191 van de Grondwet, artikel 143 van de Grondwet evenals, in samenhang met deze

Belgique. Le respect de l'ensemble de ces normes doit donc notamment s'entendre comme interdisant toute consultation populaire dont la formulation de la question ou dont une des réponses proposées conduirait, sans justification admissible, à remettre en cause, à contester, à minimiser, à modifier l'étendue ou l'interprétation des droits et libertés ou, par le biais de ceux-ci (et notamment des principes d'égalité et de non-discrimination), des obligations internationales ou supranationales de la Belgique. De même, le respect de l'ensemble de ces normes doit s'entendre comme interdisant toute consultation populaire dont la formulation de la question ou dont une des réponses proposées conduirait à porter préjudice aux garanties visées à l'article 16*bis* de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles et à l'article 5*bis* de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises. La Cour devra donc décider qu'une consultation populaire méconnaît ces normes de contrôle si elle juge que la formulation de la question ou une des réponses proposées ne pourrait trouver aucune justification admissible au regard de ces normes. La Cour ne pourrait par contre pas contester la constitutionnalité de la consultation populaire si la question posée et toutes les réponses proposées étaient susceptibles de justification. La Cour examine enfin si la consultation populaire projetée respecte le décret ou l'ordonnance organique, et si elle est dépourvue d'effet décisoire.

La Cour constitutionnelle est saisie par une demande du président du parlement de la région concernée. Cette demande doit être datée, doit identifier clairement l'objet de la consultation populaire, en indiquant à quelle compétence régionale elle se rattache, et mentionner l'énoncé de la question qui sera posée à la population. Elle est accompagnée du dossier administratif éventuel, composé de tous les documents utiles pour permettre à la Cour d'apprécier le respect des normes de contrôle et du décret ou de l'ordonnance organique.

La date de réception de la demande par le greffe de la Cour fait courir le délai de 60 jours endéans lequel la Cour constitutionnelle doit statuer.

Si la Cour constate le respect des limites constitutionnelles et légales, la consultation populaire peut être organisée. Si elle constate qu'une ou plusieurs dispositions constitutionnelles ou légales sont méconnues, la

verschillende regels, de internationale of supranationale verplichtingen van België. De naleving van het geheel van deze normen moet begrepen worden als een verbod tot het houden van een volksraadpleging waarvan de formulering van de vraagstelling of waarvan een van de voorgestelde antwoorden zonder toelaatbare rechtvaardiging zou leiden tot het in vraag stellen, het betwisten, het minimaliseren, het wijzigen van de draagwijdte of de interpretatie van de rechten en vrijheden, of in samenhang met deze normen (en meer bepaald de principes van gelijkheid en non-discriminatie), de internationale en supranationale verplichtingen van België. De naleving van het geheel van deze normen moet eveneens begrepen worden als een verbod tot het houden van een volksraadpleging waarvan de formulering van de vraagstelling of waarvan een van de voorgestelde antwoorden zou leiden tot het afbreuk doen aan de in artikel 16*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en de in artikel 5*bis* van de bijzondere wet van 12 januari 1989 betreffende de Brusselse instellingen bedoelde garanties. Het Hof zal dus moeten beslissen dat een volksraadpleging deze normen miskent als het oordeelt dat de formulering van de vraag of een van de voorgestelde antwoorden geen enkele toelaatbare rechtvaardiging heeft in het licht van deze normen. Het Hof zou daarentegen niet de grondwettigheid van de volksraadpleging in vraag kunnen stellen indien er voor de vraagstelling en alle voorgestelde antwoorden een rechtvaardiging voorhanden is. Het Hof onderzoekt tot slot of de voorgestelde volksraadpleging het organieke decreet of de organieke ordonnantie naleeft, en of de volksraadpleging niet bindend is.

De zaak wordt ingeleid bij het Grondwettelijk Hof door een verzoek van de parlamentsvoorzitter van het betrokken gewest. Dit verzoek moet worden gedateerd moet duidelijk het voorwerp van de volksraadpleging vermelden door aan te geven bij welke gewestelijke bevoegdheid ze aansluit, en moet ook de formulering vermelden van de vraag die aan de bevolking zal worden gesteld. Het verzoek is vergezeld van het eventuele administratief dossier, waarin alle nuttige stukken zitten die het Hof moeten toelaten om te oordelen over de naleving van de normen en het organieke decreet of de organieke ordonnantie.

De datum van ontvangst van het verzoek door de griffie van het Hof doet de termijn van 60 dagen lopen waarin het Grondwettelijk Hof zich moet uitspreken.

Indien het Hof vaststelt dat de grondwettelijke en wettelijke beperkingen zijn nageleefd, kan de volksraadpleging worden georganiseerd. Indien het vaststelt dat een of meer grondwettelijke of wettelijke beperkingen

région concernée ne peut pas organiser la consultation populaire.

Les articles 4 à 7 insèrent un nouveau chapitre VIIIbis dans le titre V de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle, relatif à la procédure de contrôle des consultations populaires.

La procédure prévue renvoie principalement aux règles de procédure applicables aux recours en annulation et aux questions préjudicielles, mais sans retenir les règles qui ne sont pas pertinentes pour la procédure de contrôle des consultations populaires (comme la procédure préliminaire, l'organisation d'une audience ou la possibilité d'une expertise, que les délais imposés à la procédure de contrôle rendent inapplicables).

Les articles 118ter et 118quater proposés établissent par contre des règles propres à la procédure de contrôle.

L'article 118ter prévoit la notification immédiate de la demande aux autorités fédérale et fédérées, à l'instar des recours en annulation et des questions préjudicielles, ainsi qu'à l'initiateur de la consultation populaire.

L'article 118quater permet à ces personnes d'introduire, dans un délai très bref, un mémoire pour faire part de leurs observations sur la consultation populaire projetée.

Art. 8

L'Accord institutionnel pour la Sixième Réforme de l'État du 11 octobre 2011 prévoit qu'une consultation populaire sera possible pour les régions, sur des matières d'intérêt régional.

A cette fin, un nouvel article 39bis est inséré dans la Constitution pour déterminer les limites dans lesquelles les régions pourront organiser des consultations populaires régionales.

Ce nouvel article 39bis prévoit notamment, dans son alinéa 2, que: "La règle visée à l'article 134 règle les modalités et l'organisation de la consultation populaire, et est adoptée à la majorité des deux tiers des suffrages exprimés, à la condition que la majorité des membres du Parlement concerné se trouve réunie. Une loi, adoptée à la majorité prévue à l'article 4, dernier alinéa, prévoit des conditions de majorité supplémentaires en ce qui concerne le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale."

niet gerespecteerd zijn, mag het betrokken gewest de volksraadpleging niet organiseren.

De artikelen 4 tot 7 voegen een nieuw hoofdstuk VIIIbis in in titel V van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof betreffende de controleprocedure voor de volksraadplegingen.

De voorziene procedure verwijst hoofdzakelijk naar de procedureregels die van toepassing zijn op de beroepen tot vernietiging en op de prejudiciële vragen, met uitzondering van de regels die niet relevant zijn voor de controleprocedure voor de volksraadplegingen (zoals de voorafgaande rechtspleging, het organiseren van een hoorzitting of de mogelijkheid van een expertise, die onmogelijk worden gemaakt door de termijnen die zijn opgelegd voor de controleprocedure).

De voorgestelde artikelen 118ter en 118quater bepalen regels die eigen zijn aan de controleprocedure.

Artikel 118ter voorziet in de onmiddellijke kennisgeving van het verzoek aan de federale overheid en de deelstaten, naar het voorbeeld van de beroepen tot vernietiging en de prejudiciële vragen, en aan de initiatiefnemer van de volksraadpleging.

Artikel 118quater laat deze personen toe om, binnen een zeer korte termijn, een memorie in te dienen met hun opmerkingen over de geplande volksraadpleging.

Art. 8

Het Institutioneel Akkoord voor de Zesde Staatshervorming van 11 oktober 2011 voorziet erin dat een volksraadpleging mogelijk zal worden voor de gewesten, over de aangelegenheden van gewestelijk belang.

Daartoe wordt een nieuw artikel 39bis ingevoegd in de Grondwet, om de grenzen af te bakenen waarbinnen de gewesten gewestelijke volksraadplegingen zullen kunnen organiseren

Dit nieuw artikel 39bis voorziet met name, in het tweede lid dat: "De in artikel 134 bedoelde regel regelt de modaliteiten en de organisatie van de volksraadpleging, en wordt aangenomen met een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van het betrokken Parlement aanwezig is. Een wet, aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bedoelde meerderheid voorziet in bijkomende meerderheidsvereisten voor wat betreft het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest."

La présente proposition de modification de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relatives aux Institutions bruxelloises exécute l'alinéa 2 de l'article 39*bis* de la Constitution proposé, en prévoyant, en plus de la majorité des deux tiers prévue par la Constitution, la nécessité d'obtenir une majorité des suffrages exprimés dans chaque groupe linguistique.

Art. 9

La présente loi entre en vigueur le 1er juillet 2014.

Dit voorstel tot wijziging van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen voert het tweede lid van artikel 39*bis* van de grondwet uit door te voorzien, bovenop de door de grondwet voorziene twee derden meerderheid, in de noodzaak om een meerderheid van uitgebrachte stemmen in elke taalgroep te bekomen.

Art. 9

Deze wet treedt in werking op 1 juli 2014.

Patrick DEWAEL (Open Vld)
André FRÉDÉRIC (PS)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Daniel BACQUELAINE (MR)
Karin TEMMERMAN (sp.a)
Catherine FONCK (cdH)
Muriel GERKENS (Ecolo-Groen)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)

PROPOSITION DE LOI SPÉCIALE

CHAPITRE PREMIER

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE 2

Modifications de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle

Art. 2

Dans le titre I de la même loi spéciale, modifié par la loi spéciale du 9 mars 2003 et par la loi spéciale du 21 février 2010, il est inséré un chapitre IV intitulé: "Chapitre IV. Du contrôle des consultations populaires"

Art. 3

Dans le chapitre IV inséré par l'article 2, il est inséré un article 30ter, rédigé comme suit:

"Art. 30ter. La Cour constitutionnelle statue par voie de décision sur chaque consultation populaire régionale, préalablement à son organisation, en vérifiant le respect des normes de contrôle visées à l'article 1er, ainsi que des conditions et modalités fixées par ou en vertu de l'article 39bis de la Constitution.

Une demande est introduite par le président du Parlement régional. Cette demande est datée, indique l'objet de la consultation populaire et contient l'énoncé de la question qui sera posée ainsi que le dossier administratif.

La Cour constitutionnelle statue dans un délai de soixante jours suivant l'introduction de la demande.

Si la consultation populaire ne respecte pas une des normes visées à l'alinéa 1er, ou si la Cour constitutionnelle n'est pas saisie, la consultation populaire n'est pas organisée."

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET

HOOFDSTUK 1

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof

Art. 2

In titel I van dezelfde bijzondere wet, gewijzigd bij de bijzondere wet van 9 maart 2003 en bij de bijzondere wet van 21 februari 2010, wordt een hoofdstuk IV ingevoegd, luidende "Hoofdstuk IV. De controle op de volksraadplegingen".

Art. 3

In hoofdstuk IV, ingevoegd bij artikel 2, wordt een artikel 30ter ingevoegd, luidende:

"Art. 30ter. Het Grondwettelijk Hof doet bij wege van beslissing uitspraak over iedere gewestelijke volksraadpleging, voorafgaandelijk aan de organisatie ervan, door na te gaan of de in artikel 1 bedoelde normen evenals de voorwaarden en modaliteiten bepaald door of krachtens artikel 39bis van de Grondwet zijn nageleefd.

Het verzoek wordt ingediend door de voorzitter van het gewestelijke Parlement. Dit verzoek wordt gedagtekend, omvat het voorwerp van de volksraadpleging en bevat de formulering van de vraag die zal worden gesteld evenals het administratief dossier.

Het Grondwettelijk Hof doet uitspraak binnen zestig dagen na de indiening van het verzoek.

Indien de volksraadpleging een van de in eerste lid bedoelde normen niet naleeft, of indien het Grondwettelijk Hof niet wordt gevat, wordt de volksraadpleging niet georganiseerd."

Art. 4

Dans le titre V de la même loi spéciale, il est inséré un chapitre *VIIIbis* intitulé “Chapitre *VIIIbis*. De la procédure de contrôle des consultations populaires”.

Art. 5

Dans le chapitre *VIIIbis* inséré par l’article 4, il est inséré un article *118bis*, rédigé comme suit:

“Art. *118bis*. Les articles 67, 68, 79, 80, 82, 91, alinéa 1er, alinéa 2, 1° à 4°, et alinéa 3, 92, 95, 101, 102, 108, sont applicables à la procédure de contrôle des consultations populaires.

Les articles 110, 111, 1° et 2°, 112, 113, 1° et 2°, 115, 116, 117, sont également applicables, moyennant le remplacement du mot “arrêt” par le mot “décision”.

Les articles 98 et 114 sont également applicables, moyennant l’ajout des mots “et demande” après les mots “recours en annulation.””.

Art. 6

Dans le même chapitre *VIIIbis*, inséré par l’article 6, il est inséré un article *118ter*, rédigé comme suit:

“Art. *118ter*. Le greffier notifie immédiatement les demandes au Conseil des ministres, aux Exécutifs régionaux et de Communauté, aux présidents des assemblées législatives autres que celle dont émane la demande, ainsi qu’à l’initiateur de la consultation populaire.”.

Art. 7

Dans le même chapitre *VIIIbis*, inséré par l’article 6, il est inséré un article *118quater*, rédigé comme suit:

“Art. *118quater*. Dans les dix jours de la réception des notifications faites par le greffier en vertu de l’article *118ter*, le Conseil des ministres, les Exécutifs, les présidents des assemblées législatives et l’initiateur de la consultation populaire peuvent adresser un mémoire à la Cour.

A toute demande ou mémoire sont jointes dix copies certifiées conformes par le signataire. La remise de copies supplémentaires peut être ordonnée.

Art. 4

In titel V van dezelfde bijzondere wet, wordt een hoofdstuk *VIIIbis* ingevoegd, luidende “Hoofdstuk *VIIIbis*. De controleprocedure voor de volksraadplegingen”.

Art. 5

In hoofdstuk *VIIIbis* ingevoegd bij artikel 4, wordt een artikel *118bis* ingevoegd, luidende:

“Art. *118bis*. De artikelen 67, 68, 79, 80, 82, 91, eerste lid, tweede lid, 1° tot en met 4°, en derde lid, 92, 95, 101, 102, 108, zijn van toepassing op de controleprocedure voor de volksraadplegingen.

De artikelen 110, 111, 1° en 2°, 112, 113, 1° en 2°, 115, 116 en 117 zijn eveneens van toepassing, mits vervanging van het woord “arrest” door het woord “beslissing”.

De artikelen 98 en 114 zijn eveneens van toepassing, mits toevoeging van de woorden “en verzoek” na de woorden “beroep tot vernietiging”.

Art. 6

In hetzelfde hoofdstuk *VIIIbis*, ingevoegd bij artikel 6, wordt een artikel *118ter* ingevoegd, luidende:

“Art. *118ter*. De griffier brengt onmiddellijk de verzoeken ter kennis van de Ministerraad, van de gewest- en gemeenschapsregeringen, van de voorzitters van de andere wetgevende assemblees dan die waarvan de vraag uitgaat en van de initiatiefnemer van de volksraadpleging.”.

Art. 7

In hetzelfde hoofdstuk *VIIIbis* ingevoegd bij artikel 6, wordt een artikel *118quater* ingevoegd, luidende:

“Art. *118quater*. Binnen tien dagen na ontvangst van de door de griffier krachtens artikel *118ter* gedane kennisgevingen kunnen de Ministerraad, de Gewest- en Gemeenschapsregeringen, de voorzitters van de wetgevende vergaderingen en de initiatiefnemer van de volksraadpleging een memorie tot het Hof richten.

Bij elk verzoek of memorie worden tien door de ondertekenaar voor eensluidend verklaarde afschriften gevoegd. Het indienen van bijkomende afschriften kan bevolen worden.

Les mémoires qui n'ont pas été introduits dans les délais prévus par la loi, sont écartés des débats.”

CHAPITRE 3

Modifications de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises

Art. 8

L'article 28 de la même loi spéciale, modifié par les lois spéciales des 16 juillet 1993, 13 juillet 2001, 10 juillet 2003 et 27 mars 2006, est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“Par dérogation à l'article 35, § 2, de la loi spéciale, l'ordonnance visée par l'article 39*bis*, alinéa 2, de la Constitution est adoptée à la majorité des deux tiers des suffrages exprimés et à la majorité absolue des suffrages dans chaque groupe linguistique.”

CHAPITRE 4

Entrée en vigueur

Art. 9

La présente loi entre en vigueur le 1er juillet 2014.

22 juillet 2013

De memories die niet zijn ingediend binnen de door deze wet bepaalde termijn, worden uit de debatten geweerd.”

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen

Art. 8

Artikel 28 van dezelfde bijzondere wet, gewijzigd bij de bijzondere wetten van 16 juli 1993, 13 juli 2001, 10 juli 2003 en 27 maart 2006, wordt aangevuld met een lid, luidende:

“In afwijking van artikel 35, § 2, van de bijzondere wet, wordt de in artikel 39*bis*, tweede lid, van de Grondwet bedoelde ordonnantie aangenomen met een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen en met een volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen in elke taalgroep.”

HOOFDSTUK 4

Inwerkingtreding

Art. 9

Deze wet treedt in werking op 1 juli 2014.

22 juli 2013

Patrick DEWAELE (Open Vld)
André FRÉDÉRIC (PS)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Daniel BACQUELAINE (MR)
Karin TEMMERMAN (sp.a)
Catherine FONCK (cdH)
Muriel GERKENS (Ecolo-Groen)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)